והכא במאי עסקינן. דקתני עד אחד אומר נטמאת ושניים אומרים לא נטמאת היתה שותה ואוקימנא בפסולי עדות ובין בנת אחת בין בזה אחר זה כו׳ נחמיה ועל כרחיך דבזה אחר זה אינטריך עיקר לאשמועינן דאי בנת אחת מאי אלך אחר רוב דיעות איכא בחד וחד נמי היתה שותה [אלא] בהכי עסקינן דההוא דאתא מעיקרא ואמר נטמאת אשה הוא הילך אפי׳ בזה אחר זה אתו תרתי ומבטלי לה: **ופרלה לדרכי נחמיה הכי הו׳.** דהא דאמרן לעיל ועשו שתי נשים באיש אחד כו׳ לאו קיפא דמילתיה דרבי נחמיה הוא אלא פירושא דמילתיה הוא דאתו פרשין לה הכי: **כי פלגא ופלגא דמי.** כלומר כי חד וחד ואי בנת אחת אתו אוקי תרי לבהדי חד ואוקמיה אספיקא ואי בזה אחר זה וההוא דהאמינה תורה קדש ואתא בריאה הוה ליה כשנים והנך כחד ואין בדבריהם במקומו ואין יכול עוד להשהותם ונותן מעשר לאשון ללוי ומעשר עני לעניים ומעשר שני של שתי שנים שעברו מעליהו לירושלים אם לא העלהו ומתוודה בערתי הקדש זה מעשר שני וגם נתתיו ללוי זה מעשר ראשון לגר ליתום ולאלמנה זה מעשר עני ואומרו בכל לשון כדיליף לקמן[ד] ולא אמרינן בלשון זה הזקיקו הכתוב לאומרה בלה״ק: **ושכועה העדות ושכועה הפקדון.** בכל לשון שהשביעוהו וכפר ולא הודה חייב קרבן עולה ויורד האמור בשבועת העדות [ויקרא ה׳] והאשם גזילות בשבועת הפקדון [שם]: **ואלו נאמרין בלה״ק.** ולא אמרינן נגמר מהנך דלעיל שנכתב ונסדר עליהן כל מצות דיברים ואין צריך לאומרן בלה״ק כדכתיב בכולהו משום דבהני כתיב עיכובא: **מקרא ביכורים.** שהיה קורא מארמי אובד אבי עד סוף כל הפרשה [דברים כו׳]: **וחלילה יאמר.** היא אומרת מאן יאמי וגו׳ והוא אומר לא תפלתי לקחתה ואחר החלילה היא אומרת ככה יעשה לאיש וגו׳ [שם כה]: **ברכות וקללות.** שאמרן יהושע וישראל בהר גריזים והר עיבל[ו]: **ברכה כהנים.** נשיאות כפים: **ברכת כהן גדול.** ביום הכפורים אחר עבודת היום שלפני ולפנים היה קורא בתורה את הפרשה ומברך שמנה ברכות כדמפרש במתניתין [לקמן מ״ב]: **ופרשה המלך.** מפרש בסוף פירקא והיא פרשת הקהל[ז]: **ופרשה עגלה ערופה.** ידיו לא שפכו וגו׳ כפר לעמך ישראל וגו׳ (דברים כא): **פרשה משוה מלחמה.** (שם כ) והיה כקרבכם אל וגו׳ שמע ישראל אתם קרבים היום וגו׳ כי ה׳ אלהיכם וגו׳: **כיצד.** כמו מנין: **ונהלו הוא אומר.** בברכות וקללות של הר גריזים. ולקמן[ח] מפרש התם גופיה מנא לן[ט]: **אינו צריך.** ללמדה בגזרה שוה שמעצמה היא למידה: **וענתה ואמרה ברה.** [י]דמשמע בלשון זה תאמר: **שבשומרון.** אלא שומרון: **למעה באמצע.** בין שני ההרים: **ואלו מקלן ומקלן.** על ההרים: **הפכו.** הנוים פניהם כלפי הר גריזים ופתחו בברכה. כל האדורים היו אומרים תחלה בלשון ברכה: **אלו.** שבהר גריזים ושבהר עיבל. והא דכתיב[כ] ואלה יעמדו לברך לא שהיו השבטים מברכין ומקללין אלא הנוים העומדים בין שני ההרים הופכין פניהם להר גריזים בברכה ולהר עיבל בקללה: **הביאו את האבנים.** כדכתיב[כא] ובנית שם מזבח וגו׳ וכתבת עליהן את כל דברי התורה הזאת באר היטב: **ונעלו את האבנים.** סתרו את המזבח לאחר שהעלו העולות והשלמים כדכתיב והעלית עליו עולות (שם כז): ולנו

מהו דתימא כי אזלינן בתר רוב דיעות לחומרא אבל לקולא לא קמ״ל. ואם תאמר הא ממתני׳ בפרק האשה שהלכה (יבמות ד׳ קיח:) וממתני׳ דפרק עגלה ערופה (לקמן דף מז.) שמעינן לה י״ל דהכא אינטריך דאפילו לקולא אע״ג דרגלים לדבר ועוד דלא תנא פסולי העדות בהדיא במתני׳ להכי תנא גבי כל חד וחד:

הדרן עלך מי שקינא

ה״ג בסדר המשנה

אלו נאמרין בלשונם. ופירוש כל אדם בלשונו שהוא שומע לאפוקי למדי שאינו אומר בלשון פרסי אם אינו שומעו אבל בכל לשון משמע בין שומע בין אינו שומע ובגמרא לא משמע הכי: **קרית** שמע **ותפלה.** תימה אמאי שייר הלל וקידוש של שבת וברכת הפירות וברכת המלות וליכא למימר דלא נקט אלא דאורייתא דהא בפרק מי שמתו (ברכות דף כא.) משמע דתפלה וקרית שמע דרבנן ועוד דהתם (דף כ:) משמע דקידוש דאורייתא והכי משמע נמי ברים מסכת נזיר (דף ג:) בשלמא מקרא מגילה איכא למימר להכי שייר דתנא בפ״ב דמגילה (דף י״ז.) הלועז ששמע אשורית יצא אלא הני אמאי שייר ונראה דהני נאמרים בכל לשון אפי׳ אינו שומע הלכך לא דמו להני דמתני׳ דנאמרין דוקא בלשונם[מ]: מיהו

ואמרה ולהלן הוא אומר וענו הלוים ואמרו מה להלן בלשון הקודש אף כאן בלשון הקודש ר׳ יהודה אומר וענתה ואמרה ככה עד שתאמר בלשון הזה ברכות וקללות כיצד כיון שעברו ישראל את הירדן ובאו אל הר גריזים ואל הר עיבל שבשומרון שבצד שכם שבאצל אלוני מורה שנאמר [4]הלא המה בעבר הירדן וגו׳ ולהלן הוא אומר [5]ויעבר אברם בארץ עד מקום שכם עד אלון מורה מה אלון מורה האמור להלן שכם אף אלון מורה האמור כאן שכם ששה שבטים עלו לראש הר גריזים וששה שבטים עלו לראש הר עיבל והכהנים והלוים והארון עומדים למטה באמצע הכהנים מקיפין את הארון והלוים את הכהנים וכל ישראל מכאן ומכאן שנאמר [6]וכל ישראל וזקניו ושוטריו ושופטיו עומדים מזה ומזה לארון וגו׳ הפכו פניהם כלפי הר גריזים ופתחו בברכה ברוך האיש אשר לא יעשה פסל ומסכה ואלו ואלו עונין אמן הפכו פניהם כלפי הר עיבל ופתחו בקללה [7]ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה ואלו ואלו עונין אמן עד שגומרין ברכות וקללות ואחר כך הביאו את האבנים ובנו את המזבח וסדוהו בסיד וכתבו עליו את כל דברי התורה בשבעים לשון שנאמר [8]באר היטב ונטלו את האבנים ובאו

והכא במאי עסקינן כגון דאתאי אשה מעיקרא ותרצה לדרבי נחמיה הכי ר׳ נחמיה אומר כל מקום שהאמינה תורה עד אחד הלך אחר רוב דיעות ועשו שתי נשים באשה אחת כשני אנשים באיש אחד אבל שתי נשים באיש אחד כי פלגא ופלגא דמי ותרתי בפסולי עדות למה לי מהו דתימא כי אזלינן בתר רוב דיעות לחומרא אבל לקולא לא אזלינן קמ״ל:

הדרן עלך מי שקינא

אלו נאמרין בכל לשון [א]פרשת סוטה [2]ווידוי מעשר [3]קרית שמע [4]ותפלה [5]וברכת המזון [6]ושבועת העדות [7]ושבועת הפיקדון ואלו נאמרין בלשון הקודש [8]מקרא ביכורים [9]וחליצה וברכות וקללות [10]ברכת כהנים וברכת כהן גדול [11]ופרשת המלך [12]ופרשת עגלה ערופה [13]ומשוח מלחמה בשעה שמדבר אל העם מקרא ביכורים כיצד [14]וענית ואמרת לפני ה׳ אלהיך ולהלן הוא אומר [15]וענו הלוים ואמרו מה להלן בלשון הקודש אף כאן בלשון הקודש חליצה כיצד [16]וענתה

אלו נאמרין [מ](**בכל לשון**) גרסינן: **פרשת סוטה.** מה שהכהן אומר לה ולא אמרי׳ צריך לאומרה בלשון הקודש כדרך שנכתב. ובספרי[נ] אמרי׳ דאי לא כתיב קרא להתיר בכל לשון (דלקמן[ס]) ה״א ניגמר מינאה בקל וחומר ומה יבמה קלה לא עשה בה כל הלשונות בלשון הקודש סוטה חמורה לא כל שכן: **ווידוי מעשר.** בשנה השלישית בערתי הקודש מן הבית (דברים כו) שהוא מוציא כל מעשרותיו ומבערן מביתו ואין יכול עוד להשהותם ונותן מעשר לאשון ללוי ומעשר עני לעניים ומעשר שני

הדיירין דאמר בפ׳ שבועת הדיירין דאף היא בכל לשון נאמרה. וי״ל דתנא ושייר ומה שייר דהא שייר שייר שבועת הביטוי דאף היא בכל לשון נאמרה. וא״ת תנא תאני אלו ואת אמרת תנא ושייר דה״נ פריך פ״ק דקידושין. וי״ל דכל היכא דליכא אלא חד אלו איכא למימר בדוקא תני אבל היכא דתני אלו ואלו שונה ומשייר דהא[פ] אלו לאו דוקא. והא דנקט אלו

[פ] נראה דל״ל דהא ע״כ חד אלו לאו דוקא.

תוספות שאנץ

והב״ע כגון דההיא דאתא מעיקרא אשה הואי. הילכך בזה אחר זה אתו תרתי ומבטלי ליה: ותרצה לדר׳ נחמיה. דאמר עשו שתי נשים כאיש אחד לאו סיפיה דמלתיה דר׳ נחמיה הוא אלא פירוש דמלתא היא דאנן פרשי לה הכי: כי פלגא ופלגא כחד וחד ואי בבת אחת אתו אוקי חד להדי חד ואוקמי אספיקא ואי בזה אחר זה וההוא דהאמינה תורה קדם ברישא הוה ליה איהו כשנים והנך כחד ואין בדבריהם במקומו. והיכא דשנים אומרים שנטמאת ועד אחד כשר אומר שלא נטמאת היתה שותה דכי חד וחד נינהו ומתני׳ דקתני לא היתה שותה כגון דההוא חד הוי פסול:

סליק פירקא

אלו נאמרין בכל לשון פרשת סוטה מה שהכהן אומר לה. ולא אמרינן שצריך לאומרם בלשון הקדש כדרך שנכתב נצטווה לאומרו ובספרי אמרי׳ דאי לא כתב קרא להתיר בכל לשון ה״א דנגמר מיבמה מק״ו ומה יבמה קלה לא עשה בה כל הלשונות כלשון הקדש סוטה שהיא חמורה לא כל שכן ל״ה. וא״ת אמאי לא חשיב שבועת

תורה אור השלם

1. וְעָנִיתָ וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֲרַמִּי אֹבֵד אָבִי וַיֵּרֶד מִצְרַיְמָה וַיָּגָר שָׁם בִּמְתֵי מְעָט וַיְהִי שָׁם לְגוֹי גָּדוֹל עָצוּם וָרָב:
דברים כו ה
2. וְעָנוּ הַלְּוִיִּם וְאָמְרוּ אֶל כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל קוֹל רָם:
דברים כז יד
3. וְנִגְּשָׁה יְבִמָתוֹ אֵלָיו לְעֵינֵי הַזְּקֵנִים וְחָלְצָה נַעֲלוֹ מֵעַל רַגְלוֹ וְיָרְקָה בְּפָנָיו וְעָנְתָה וְאָמְרָה כָּכָה יֵעָשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִבְנֶה אֶת בֵּית אָחִיו:
דברים כה ט
4. הֲלֹא הֵמָּה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן אַחֲרֵי דֶּרֶךְ מְבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ בְּאֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי הַיֹּשֵׁב בָּעֲרָבָה מוּל הַגִּלְגָּל אֵצֶל אֵלוֹנֵי מֹרֶה:
דברים יא ל
5. וַיַּעֲבֹר אַבְרָם בָּאָרֶץ עַד מְקוֹם שְׁכֶם עַד אֵלוֹן מוֹרֶה וְהַכְּנַעֲנִי אָז בָּאָרֶץ:
בראשית יב ו
6. וְכָל יִשְׂרָאֵל וּזְקֵנָיו וְשֹׁטְרִים וְשֹׁפְטָיו עֹמְדִים מִזֶּה וּמִזֶּה לָאָרוֹן נֹגְדִ הַכֹּהֲנִים הַלְּוִיִּם נֹשְׂאֵי אֲרוֹן בְּרִית יְיָ כְּגֵר כְּאֶזְרָח חֲצִיוֹ אֶל מוּל הַר גְּרִזִים וְהַחֲצִיוֹ אֶל מוּל הַר עֵיבָל כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה עֶבֶד יְיָ לְבָרֵךְ אֶת הָעָם יִשְׂרָאֵל בָּרִאשֹׁנָה:
יהושע ח לג
7. אָרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה פֶסֶל וּמַסֵּכָה תּוֹעֲבַת יְיָ מַעֲשֵׂה יְדֵי חָרָשׁ וְשָׂם בַּסָּתֶר וְעָנוּ כָל הָעָם וְאָמְרוּ אָמֵן:
דברים כז טו
8. וְכָתַבְתָּ עַל הָאֲבָנִים אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת בֵּאֹר הֵיטֵב:
דברים כז ח

הגהות הב״ח

(**ה**) רש״י ד״ה ולהלן וכו׳ מנא לן הס״ד ואח״כ מ״ש **וענתה ואמרה ככה** אינו צריך וכו׳ היא למילה וענתה כע״ל והד״ת:

מוסף רש״י

פרשת סוטה. כשהכהן **משביעה** (ברכות מ׳) כשמשביעין אותה ישביעו אותה בלשון שהיא שומעת (שבועות לט.). **ווידוי מעשר.** בערתי הקדש מן הבית (שם ושם).

א א מיי׳ פ״ג מהל׳ סוטה הל״ז סמג עשין נו:
ב ב מיי׳ פי״א מהל׳ מעשר שני הל״ה סמג עשין קנא [שו״ע י״ד סי׳ שלא סעי׳ קמגן]:
ג ג מיי׳ פ״ב מהל׳ ק״ש הל״י סמג עשין יח טוש״ע או״ח סי׳ סב סעי׳ ב וזכרב אלפס ברכות פ״פ שני דף ט. וכרא״ש שם סי׳ ג):
ד ד טוש״ע א״ח סי׳ קא סעי׳ ד:
ה ה מיי׳ פי״א מהל׳ ברכות הל״ו סמג עשין מו טוש״ע או״ח סי׳ קפה סעי׳ א:
ו ו מיי׳ פי״ט מהל׳ שבועות הל״ב סמג לאוין רמא:
ז ז מיי׳ שם פי״ז הל׳ ז סמג שם:
ח ח מיי׳ פי״ג מהל׳ כיסויים הל״י סמג עשין קא:
ט ט מיי׳ פי״ד מהל׳ יבום והלילה הל״ח סמג עשין נב טוש״ע אה״ע סי׳ קסט סעי׳ כט ובסדר חליצה סעי׳ מח וכפי׳ סדר חליצה סעי׳ מז:
י י מיי׳ פי״ד מהל׳ נשיאות כפים הלכה יא סמג עשין כ טוש״ע או״ח סי׳ קכח סעי׳ יד:
יא כ מיי׳ פ״ג מהל׳ חגיגה הל״ה סמג עשין לו:
יב ל מיי׳ פ״ט מהל׳ רוצח ושמירת נפש הל״ג סמג עשין עח:
יג מ מיי׳ פ״ז מהל׳ מלכים הל״ג סמג עשין קכ:

איהו הוא דקא מכסיף נפשיה. תימה והא אמר בשמעתא קמייתא דמנחות (דף ג.) דכין זכריס לנקיבות לאו דעתייהו דאינשי ואמר רבי התם דווקא אמרי [הכי] דאין מעביו מוכיחים מפני שסומכין השומעין על דבורו שהוא שותה מטמא לשם עולה אבל בשמעתא כי הכא ודאי מרגישים בדבר: **ליכסיף** וליזיל כי היכי דליכפר ליה. וא"ת יחלוק כמו כן בקביעות מקום שחיטתה כי היכי דליהוי ליה כפרה גמורה י"ל כיון שחלק הכתוב בדבר אחד שיש היכר בדבר מה נריך יומר. מ"ר:

ורבי שלא יקראנה למפרע מגליה. תימה דהכא משמע דבין רבי ובין רבנן אית להו דקריאת שמע דאורייתא וכן תנאי דפליגי התם [ב] בקורא את שמע ולא השמיע לאזנו וכן ב"ש וב"ה התם בפרק קמא דברכות (דף י.) דתנן בית שמאי אומרים בערב כל אדם יטה ויקרא ובנקר יעמוד שנאמר בשכבך ובקומך וב"ש אומרים בשעה שבני אדם שוכבין אלמא דתרוייהו סבירא להו דקרא משמעי בק"ש ופתמא דגמרא נמי התם [ג] פריך תנא היכא קאי דקתני מאימתי תנא אקרא קאי דכתיב בשכבך ובקומך ותו בפ"ב (שם דף יג.) בפלוגתא דרבי זעירא ורבי יאשיה דתניא והיו שלא יקראם למפרע הדברים על לבבך רבי זעירא אמר עד כאן מצות כוונה מכאן ואילך מצות קריאה רבי יאשיה אומר עד כאן מצות קריאה מכאן ואילך מצות כוונה אמר מר רבי זעירא וכו' מ"ש מכאן ואילך מצות קריאה דכתיב לדבר בם ה"נ הא כתיב ודברת בם וכו' אמר מר רבי יאשיה וכו' מ"ש מכאן ואילך מצות כוונה דכתיב על לבבכם ה"נ כתיב על לבבך אלא עד כאן מצות כוונה וקריאה מכאן ואילך כוונה בלא קריאה מ"ש עד כאן מצות כוונה וקריאה דכתיב ודברת בם ה"נ כתיב לדבר בם ההוא בדברי תורה כתיב מדקאמר ההוא בדברי תורה מכלל ודברת בם דוקא בק"ש ותו התם [ד] הפועלים שעשו מלאכה עם בעל הבית קורין ק"ש ומברכין לפניה ולאחריה ואוכלים ומברכין לאחריה שתים כילד ברכה לאשונה כתיקנה שניה כולל בונה ירושלים בברכת הארץ ולא מברך הטוב והמטיב משום דמדרבנן היא דבינה תקנוה מכלל דק"ש לחייב לקרות דאורייתא ובפרק מי שמתו (ברכות ד' כא.) [ה] בגמרא בעל קרי פריך פתמא דגמרא קריאת שמע דרבנן אהא דקאמר דק"ש וברכת המזון דאורייתא ותו אמרינן התם (דף כא. ע"ש) אמר שמואל ספק קרא ק"ש ספק לא קרא אינו חוזר וקורא ספק אמר אמת ויציב ספק לא אמר חוזר ואומר מאי טעמא ק"ש מדרבנן ודוחק לומר דכל הני דמשמע מינייהו דמדאורייתא הוי אסמכתא בעלמא דאין שיטת הגמרא [ו] לחייב כל כך על אסמכתא רבי ורבנן ועוד דאמר לימא קסבר כל התורה כולל לשון נאמרה ואי הוי אסמכתא בעלמא לא הוה נריך למידק מינייה [ז]:

ורבנן סברי לה כמ"ד הקורא **את שמע ולא השמיע לאזנו יצא.** תימה מאי דוחקיה למימר הכי הוה מצי למימר ורבנן תרתי שמעינן מינה כדאמר בפרק היה קורא (ברכות דף טו.) דתנן הקורא את שמע ולא השמיע לאזנו יצא רבי יוסי אומר לא יצא ומפרש בגמרא מ"ט דר' יוסי משום דכתיב שמע השמיע לאזניך ות"ק שמע בכל לשון שאתה שומע ואידך תרתי ס"מ:

כל

ולנו במקומן: **גמ'** פרשת סוטה מנלן דכתיב [1] ואמר הכהן לאשה בכל לשון שהוא אומר תנו רבנן משמיעין אותה בכל לשון שהיא שומעת על מה היא שותה ובמה היא שותה על מה נטמאת ובמה היא נטמאת על מה היא שותה על עסקי קינוי וסתירה ובמה היא שותה במקידה של חרש על מה נטמאת על עסקי שחוק וילדות ובמה היא נטמאת בשוגג או במזיד באונס [או] ברצון וכל כך למה שלא להוציא לעז על מים המרים: וידוי מעשר: מנלן דכתיב [2] ואמרת לפני ה' אלהיך בערתי הקודש מן הבית ויליף אמירה מסוטה בכל לשון שהוא אומר א"ל רב זביד לאביי וליליף אמירה מלוים מה להלן בלשון הקודש אף כאן בלשון הקודש דנין [ח] אמירה גרידתא מאמירה גרידתא ואין דנין אמירה גרידתא מענייה ואמירה תניא רשב"י אומר אדם אומר שבחו בקול נמוך וגנותו בקול רם שבחו בקול נמוך מן וידוי המעשר גנותו בקול רם ממקרא ביכורים וגנותו בקול רם והאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי מפני מה תקנו [3] תפלה בלחש כדי שלא לבייש את עוברי עבירה שהרי לא חלק הכתוב מקום בין חטאת לעולה לא תימא גנותו אלא אימא צערו [ט] כדתניא [3] וטמא טמא יקרא [5] צריך להודיע צערו לרבים ורבים מבקשים עליו רחמים וכל מי שאירע בו דבר צריך להודיע לרבים ורבים מבקשים עליו רחמים גופא א"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי מפני מה תיקנו תפלה בלחש שלא לבייש את עוברי עבירה שהרי [5] לא חלק הכתוב מקום בין חטאת לעולה ולא והא איכא דמים [ג] דם חטאת למעלה [ה] ודם עולה למטה התם כהן הוא דידע והאיכא [ו] חטאת נקבה [ז] עולה זכר התם מיכסיא באליה תינח בבשה שעירה מאי איכא למימר התם איהו דקא מיכסיף נפשיה דאיבעי ליה לאיתויי כבשה וקא מייתי שעירה חטאת דעבודת כוכבים דלא סגי דלאו שעירה מאי איכא למימר התם ניכסיף וניזיל כי היכי דנכפר ליה: קרית שמע: מנלן דכתיב [4] שמע ישראל בכל לשון שאתה שומע תנו רבנן [7] קרית שמע ככתבה דברי רבי וחכמים אומרים [ח] בכל לשון מאי טעמא דרבי אמר קרא [5] והיו בהווייתן יהו ורבנן אמר קרא שמע בכל לשון שאתה שומע ורבנן נמי הא כתיב והיו ההוא [ט] שלא יקראנה למפרע ורבי שלא יקראנה למפרע מגליה נפקא ליה מדברים הדברים [9] ורבנן דברים הדברים לא משמע להו ורבי נמי הכתיב שמע ההוא מיבעי ליה להשמיע לאזניך מה שאתה מוציא מפיך ורבנן סברי לה כמאן דאמר [5] הקורא את שמע ולא השמיע לאזנו יצא לימא קסבר רבי

לימא

עין משפט נר מצוה

יד א מיי' פ"ה מהל' תפלה הל"ט סמג עשין יח טוש"ע או"ח סי' קא סעי' ב:
מז ב מיי' פ"י מהל' טומאת צרעת הל"ח:
מז ג מיי' פ"ה מהל' מעשה הקרבנות הל' ג סמג עשין קפג:
יז ד מיי' שם הל"ז:
יח ה מיי' שם הל"ו:
יט ו מיי' שם פ"ח הל"ע:
כ ז מיי' שם הל"ח:
כא ח מיי' פ"ב מהל' ק"ש הל"י סמג עשין יח טוש"ע או"ח סי' סב סעי' ב:
כב ט מיי' שם הל"ח וסמג שם טוש"ע או"ח סי' סב סעי' ג:

תוספות שאנץ

ברישא אגב דנקטיה בסיפא: **גמ'** ת"ג ואמר כהן אל האשה בכל לשון שהיא שומע: ומהאי קרא יליף לה בספרי ל"ג ואמר הכהן לאשה: אל האשה משמע דברים הנכנסין בלבה כדמפרש אזיל ומיהו מה שפ"ה מהאי קרא יליף לה בספרי אינה ראיה ואין בכך מחוק גירסת הספרים מצינו בכמה מקומות וחולק על תלמוד שלנו גון גבי האי דאמר בגמ' ק' בפ' בתרא שאם נמצא הורג אחר שנתערפה עגלה הורגין אותו ונפקא ן מן ולארץ לא יכופר בספרי מפיק לה מן ואתה בער הדם הנקי. אבל מאי סביר' ליה להאי נא דמתני' אי סבירא יה דכל התורה כלה כל לשון נאמרה א"כ מה לי קרא לאיתויי גמ' למימר להכשירה כל לשון. ואי סבירא יה דבלשון הקדש נאמרה מה לי קרא במתני' בהני נאמרין בלשון הקדש. ר"ג ג) דמהני סבירי יה דכל התורה בכל לשון נאמרה מדמייתי קרא בתרי' שני בכל לשון אבל התלמוד מפרש כן אליבא דמ"ד בלשון הקדש נאמרה. וכל כך למה. מה לנו להודיעה הלכות מים בשלמא הנך קמייתא שום ונוסרו כל הנשים. אלא הך למאי: ומשני לא להוציא לעז שאם נאמרת באונס או שוגגת ו אינה נבדקה שלא תהי סורה אילו נטמאת מדידה אי הם לא היו בודקין אתה ל"ד: וגנותו בקול ר ז ממקרא בכורים דכתיב אמי אובד אבי והיינו גיתן שמחודרין שאביהם ל ן הארמי היה רשע ל ה. ורבנן סברי לה כ ואן דאמר הקורא את ע מע ולא השמיע לאזנו יצא. נראה מכאן דכן ה לכה מדלא אמר ורבנן ר תי ש"מ בכל לשון ע אתה שומע והשמיע ל זניך מה שאתה מוציא מ יך אלא קאמר דסבירא ל ו (כרבנן) [כמ"ד כו'] א כ משמע דכן הלכה ד וקמ' רבנן מילתייהו א יבא דהלכתא ועוד ד ציד ודבים הלכה כרבי ו ג פסקינן בברכות פ' ה ז קורא. ותו דהתם ק מר תלמודא ור' יוסי ת תי ש"מ ולא קאמר די יוסי סבר לה כר' מ מע דדחיק ליה לאוקומי מילתא אליבא דהלכתא וכן פי' בפ' הקורא את המגלה למפרע: לימ' קסבר ר'

מסורת הש"ס

א) [ג"ש עניה ואמירה מעניה ואמירה], ב) שבת מז. מו"ק ה. חולין עח. נדה מו., ג) [קנים רש"ש], ד) ברכות יג. מגילה יז., ה) [נכש"ל ה יט], ו) [ל"ל אמר ד"ה טמא], ז) [במדבר טו], ח) [ברכות טו.], ט) [דף כ.], י) [דף טו.], כ) [ע"ש ברש"י ותוס' ד"ה הכי גרסינן], ל) [וע' היטב תוס' עירובין כג: ד"ה פסטיה וצ"ב קמז. ד"ה מנין], מ) [וע' תוס' ברכות כא. ד"ה ה"ג וכד"ה הכוא וכתו' מגמתו מג: ד"ה ואיזו],

תורה אור השלם

1. וְהִשְׁבִּיעַ הַכֹּהֵן אֶת הָאִשָּׁה בִּשְׁבֻעַת הָאָלָה וְאָמַר הַכֹּהֵן לָאִשָּׁה יִתֵּן יְיָ אוֹתָךְ לְאָלָה וְלִשְׁבֻעָה בְּתוֹךְ עַמֵּךְ בְּתֵת יְיָ אֶת יְרֵכֵךְ נֹפֶלֶת וְאֶת בִּטְנֵךְ צָבֶה: במדבר ה כא
2. וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ בִּעַרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת וְגַם נְתַתִּיו לַלֵּוִי וְלַגֵּר לְיָתוֹם וְלָאַלְמָנָה כְּכָל מִצְוָתְךָ אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי לֹא עָבַרְתִּי מִמִּצְוֹתֶיךָ וְלֹא שָׁכָחְתִּי: דברים כו יג
3. וְהַצָּרוּעַ אֲשֶׁר בּוֹ הַנֶּגַע בְּגָדָיו יִהְיוּ פְרֻמִים וְרֹאשׁוֹ יִהְיֶה פָרוּעַ וְעַל שָׂפָם יַעְטֶה וְטָמֵא טָמֵא יִקְרָא: ויקרא יג מה
4. שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד:
5. וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל לְבָבֶךָ: דברים ו ו

גליון הש"ס

גמ' ורבנן דברים הדברים לא משמע להו. עיין לעיל דף יז ע"ב תד"ה דכמיה:

מוסף רש"י

וטמא טמא יקרא. הוא עצמו אומר טמא ומקו מעלי (שבת מז.) נועקר ואומר טמא הוא (חולין עח.). קרית שמע ככתבה. בלשון הקודש ולא בלשון אחר (מגילה יז.). בהווייתן יהו. בלשון הקודש (שם יז.). מדברים הדברים. דבוה ליה למכתב והיו דברים האלה, למדרש שיקרא הדברים כסדרן ולא למפרע כגון ובשעריך כיתב מזוזות (ברכות יג.). לימא קסבר רבי. מדאסטרך ליה קרא לק"ש שתהא ככתבה, סבירא ליה בשאר כל התורה בכל לשון נאמרה (לקרות (שם)).

ח) נראה דל"ל דודאי תנא דמתני' ס"ל דכל התורה בכל לשון נאמרה מדלא מייתי דאיה מקרא במתני' להני דנאמרו בכל לשון אבל התלמוד וכו'.

1) **לימא קסבר רבי.** מדאינטריך קרא שתהא קריאת שמע ככתבה: **כל התורה בכל לשון נאמרה.** לקרות בבית הכנסת: **משום דכתיב שמע.** אינטריך והיו[1] דלא תדרשיה לקרית שמע בכל לשון אלא להשמיע לאזניו: **תפלה.** דקתני מתני' בכל לשון לא צריך קרא דהא רחמי ניהו והוא ליתנא דידע לכוון לבו ליבלי: **יחיד.** צריך שיסייעוהו מלאכי השרת. [2] ליכור לא צריכי להו דכתיב (איוב לו) הן אל כביר לא ימאס אינו מואס בתפלתן של רבים[3]: **נאלו טליא דאזלו לאגחא קרבא באנטוכיא.** שהלכו פרחי כהונה בני בית משמועאי להלחם עם יוונים לפני יום הכפורים ונלחמו ביום הכפורים ושמע יוחנן בת קול כשהיה עובד עבודת יום הכפורים: **עבידתא.** חיל. לשון העביד את חילו עבודה גדולה (יחזקאל כט): **נסקלגס.** שם מלך יון: **שמי** [4] **בת קול.** אותה מידה הממונה על כך יודעת בשבעים לשונות מפני שעשויה להשמיע והיא משתלחת לכל הלשונות פעמים לזה ופעמים לזה: **דאמר מר.** לקמן בפרקא (דף לו:): **ולמדו.** ליוסף שבעים לשונות: ה"ג **ברכה המוון דכתיב וברכת.** ולא גרסינן מגלן דלא בעיא קרא דמהיכא תיתי דבעינן לשון קודש: **בכל לשון שהיה מברך.** לא קבע לו הכתוב לשון: **שבועת העדות מנלן.** דאי לא כתב קרא איכא למימר דבעינן דומיא דשבועת הר גריזים והר עיבל שהוא בלשון הקודש: **ושמעה.** מדלא כתיב והשביעה באלה: **יעננו בקול.** במתן תורה ובלשון הקודש ניתנה: **לדבר שהוא מעשה מעכב.** בה כגון חליצה ורקיקה דכתיב[5] משמע עיכובא דאסור לשנות ושמכו ליעשה לומר שהמעשה מעכב: ורבי

כל התורה בכל לשון נאמרה דאי סלקא דעתך בלשון הקודש נאמרה והיו דכתב רחמנא למה לי איצטריך משום דכתיב שמע לימא קסברי רבנן כל התורה כולה בלשון קודש נאמרה דאי סלקא דעתך בכל לשון שמע דכתב רחמנא למה לי איצטריך משום דכתיב והיו: תפלה: רחמי היא כל היכי דבעי מצלי ותפלה בכל לשון [6] והאמר רב יהודה [7] לעולם אל ישאל אדם צרכיו בלשון ארמית דאמר רבי יוחנן כל השואל צרכיו בלשון ארמי אין מלאכי השרת נזקקין לו לפי שאין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי לא קשיא [2] הא ביחיד הא בצבור ואין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי והתניא [3] יוחנן כהן גדול שמע ב"ק מבית קדש הקדשים שהוא אומר נצחו טליא דאזלו לאגחא קרבא לאנטוכיא ושוב מעשה בשמעון הצדיק ששמע בת קול מבית קדש הקדשים שהוא אומר בטילת עבידתא דאמר שנאה לאייתאה על היכלא ונהרג גסקלגס ובטלו גזירותיו וכתבו אותה שעה וכיוונו ובלשון ארמי היה אומר אי בעית אימא בת קול שאני דלאשמועי עבידא ואי בעית אימא גבריאל הוה דאמר מר [3] בא גבריאל ולימדו שבעים לשון: ברכת המזון: דכתיב [1] ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך בכל לשון שאתה מברך: שבועת העדות: דכתיב [2] ונפש כי תחטא ושמעה קול אלה בכל לשון שהיא שומעת: שבועת הפקדון: אתיא [7] תחטא תחטא

משבועת העדות: ואלו נאמרין בלשון הקודש מקרא ביכורים וחליצה כו' עד מקרא ביכורים כיצד [3] ועניות ואמרת לפני ה' אלהיך ולהלן הוא אומר [4] ועננו הלוים ואמרו אל כל איש ישראל מה ענייה האמורה להלן בלשון הקודש אף כאן בלה"ק ולוים גופייהו מנלן אתיא קול קול ממשה כתיב הכא קול רם וכתיב התם [5] משה ידבר והאלהים יעננו בקול מה להלן בלשון הקודש אף כאן בלשון הקודש: חליצה כיצד וכו': ורבנן האי ככה מאי עבדי ליה מיבעי להו [6] לדבר שהוא מעשה מעכב ור' יהודה מכה ככה [8] ורבנן כה ככה לא משמע להו ורבי

מ"ת ניתנו למשה בלשון קודש והאי דקאמר הכא (א) היינו אם ניתנה להעתיקה בלשון אחר או לא ומפירושו נשמע דלמ"ד לא ניתנה להעתיקה בלשון אחר לא ניתנה לקרוא כמו כן בלשון אחר דמי שהיה קורא אותה בלשון פרסי והיא כתובה לשון עברי כאילו היה קורא בעל פה כדאמרינן בפ' שני דמגילה (דף יח.) קראה תרגום לא יצא היכי דמי אילימא דכתיבא מקרא וקא קרי תרגום היינו על פה הוא לא צריכא דכתיבא תרגום וקא קרי תרגום ולא ידענא לפירושו היכי סלקא דעתיה למימר אלינא דרבי דבכל לשון ניתנה ליכתב אם כן הא דאמר רבי ק"ש ככתבה היינו בכל לשון שהרי בכל לשון ניתנה ליכתב אם כן היינו רבנן ותו תפשוט מיהא התם דאליבא דרבי בלשון הקודש נאמרה ותו מאי קמבעיא ליה והא פלוגתא היא בפ"ק דמגילה (דף ח:) תנן אין בין ספרים למזוזות ותפילין אלא שהספרים נכתבין בכל לשון ותפילין ומזוזות אינן נכתבין אלא אשורית בלבד רשב"ג אומר אף ספרים לא התירו שיכתבו אלא יווניות בלבד וי"ל מהא דאמר רבי קרית שמע ככתבה ליכא למידק מינה דאיכא למימר ככתבה המיומד לה כשנכתבה יחידי כגון במזוזות ותפילין דכ"ע מודו דבלשון הקודש והא דקאמר ליתא קסבר רבי כל התורה בכל לשון נאמרה ה"פ ולית ליה דרשב"ג דאמר דוקא יווניות ולרבנן דאמרי בלשון הקודש לית להו דרבנן דאמרי ספרים נכתבים בכל לשון כך צריך לפרש לפי פירוש ר"ח: **ברכת** המזון דכתיב **ואכלת** ושבעת. רש"י שיבש הגירסא דלא גרס מנלן ופי' משום דלא בעי קרא דמהיכא תיתי דלינעי לשון הקודש ומיהו גרסא עיקר כגירסת הספרים דגרסי בהו מנלן דסד"א נילף ברכה מברכות הר גריזים דכתיב בהו אלה יעמדו לברך (דברים כז) מה להלן בלשון קודש אף כאן בלשון הקודש ג"ש ילפינן בפירקין (לקמן דף לח.) ברכת כהנים דבלשון הקודש להכי כתיב וברכת את ה' כלומר מאחר שהברכה והשבח כלפי השכינה תוכל לברך בכל לשון שתרצה ומסתמא בלשון שאתה

כל התורה כולה בכל לשון נאמרה. פי' ר"ח הא פשיטא דבשעת מתן תורה ניתנו למשה בלשון קודש והאי דקאמר הכא (א) היינו אם ניתנה להעתיקה בלשון אחר או לא ומפירושו נשמע דלמ"ד לא ניתנה להעתיקה בלשון אחר לא ניתנה לקרוא כמו כן בלשון אחר דמי שהיה קורא אותה בלשון פרסי והיא כתובה לשון עברי כאילו היה קורא בעל פה כדאמרינן בפ' שני דמגילה (דף יח.) קראה תרגום לא יצא היכי דמי אילימא דכתיבא מקרא וקא קרי תרגום היינו על פה הוא לא צריכא דכתיבא תרגום וקא קרי תרגום ולא ידענא לפירושו היכי סלקא דעתיה למימר אלינא דרבי דבכל לשון ניתנה ליכתב אם כן הא דאמר רבי ק"ש ככתבה היינו בכל לשון שהרי בכל לשון ניתנה ליכתב אם כן היינו רבנן ותו תפשוט מיהא התם דאליבא דרבי בלשון הקודש נאמרה ותו מאי קמבעיא ליה והא פלוגתא היא בפ"ק דמגילה (דף ח:) תנן אין בין ספרים למזוזות ותפילין אלא שהספרים נכתבין בכל לשון ותפילין ומזוזות אינן נכתבין אלא אשורית בלבד רשב"ג אומר אף ספרים לא התירו שיכתבו אלא יווניות בלבד וי"ל מהא דאמר רבי קרית שמע ככתבה ליכא למידק מינה דאיכא למימר ככתבה המיומד לה כשנכתבה יחידי כגון במזוזות ותפילין דכ"ע מודו דבלשון הקודש והא דקאמר ליתא קסבר רבי כל התורה בכל לשון נאמרה ה"פ ולית ליה דרשב"ג דאמר דוקא יווניות ולרבנן דאמרי בלשון הקודש לית להו דרבנן דאמרי ספרים נכתבים בכל לשון כך צריך לפרש לפי פירוש ר"ח: **ברכת** המזון דכתיב **ואכלת** ושבעת. רש"י שיבש הגירסא דלא גרס מנלן ופי' משום דלא בעי קרא דמהיכא תיתי דלינעי לשון הקודש ומיהו גרסא עיקר כגירסת הספרים דגרסי בהו מנלן דסד"א נילף ברכה מברכות הר גריזים דכתיב בהו אלה יעמדו לברך (דברים כז) מה להלן בלשון קודש אף כאן בלשון הקודש ג"ש ילפינן בפירקין (לקמן דף לח.) ברכת כהנים דבלשון הקודש להכי כתיב וברכת את ה' כלומר מאחר שהברכה והשבח כלפי השכינה תוכל לברך בכל לשון שתרצה ומסתמא בלשון שאתה

מכיר שתתן שבח להקב"ה בלבב שלם להגאתך והכי נמי איתא בירושלמי [דפרקין דאמר התם] וברכת כדי שיהא יודע למי מברך [ומשמע בפרק מי מברכין] (ברכות דף מ:) אפילו אמרה בלשון חול שלא כתיקונה יצא דומיא דבגיטין רעיא כרך ריפתא בתר דכרך אמר בריך רחמנא מריה דהאי פיתא ואמר רב דימא ידי ברכה לאשמועה ומואמרת לפני ה' אלהיך דכתיב גבי וידוי [מעשר לא יליף דלא] דמי להאי דהכא כתיב את ה' אלהי התם לפני ה' דלהכי כתיב לפני ה' דמשמע דבעזרה היה מתודה ולהכי איצטריך גזירה שוה דאמירה אמירה: **שבועת** העדות **מנא** לן. גרסה לפרש אי לאו קרא הוה אמינא נילף קול קול ממשה דהכי כתיב ושמעה דמשמע בכל לשון שהיא שומעת מדלא כתיב והשביעה בשבועת האלה אבל לפירוש רש"י דפי' אי לאו קרא הוה אמינא דומיא דשבועת הר גריזים והר עיבל שהיו בלשון הקודש אדרבה נילף משבועת סוטה שהיא בלשון חול ועוד נילף אלה אלה מסוטה דכתיב בה בשבועת האלה להכי אית לך למימר אי לאו דכתיב ושמעה לא הוה ידענא אי הוה לן למילף קול קול או אלה אלה: **אתיא** תחטא תחטא. גרסה דהא גזירה שוה לאו דוקא נקט לה הכא דהא מהיכא תיתי דנבעי בלשון קודש אדרבה בלא גזירה שוה דתחטא תחטא הוה משמע טפי דבכל לשון דהוה ילפינן מעילה מעילה מסוטה אלא אגב דילפינן בשבועות (דף לד.) בהא גזרה שוה דבתביעת ממון הכתוב מדבר נקט לה נמי הכא: **ועניות** ואמרת ולהלן הוא אומר ועננו הלוים ואמרו. תימה אדרבה לילף ואמרת לפני ה' אלהיך מואמרת לפני ה' אלהיך מוידוי מעשר דהא מדדמי ליה ילפינן ואם תאמר הכא עניה עניה גמיר הא לעיל פריך ונילף אמירה אמירה מלויס [1] ומהדר דנין עניה ואמירה מעניה ואמירה ואין דנין עניה גרידתא מעניה גרידתא (נ"א ואין דנין אמירה גרידתא מעניה ואמירה): **אתיא** קול קול. אין לומר אדרבה נילף קול קול משבועת הפקדון דעניה וקול מעניה וקול גמיר ואין דנין עניה וקול מקול גרידא: **ורבי** יהודה מכה ככה. לא ידענא אי דרים ר' יהודה מכה ככה דכל האמור בפרשה אפילו קריאה מעכבא דאין לשנות מכל האמור דלהכי אהני הא ככה וממילא הוי לשון קודש נמי עיכובא דפרשה נאמרה בלשון קודש ותימה לומר כן דא"כ כמאן מרבותיו ס"ל לא כרבי אליעזר ולא כר' עקיבא דתרוייהו מודו דקריאה לא מעכבא ולא פליגי אלא בדקיקה (גיטין דף קד:) דלר' אליעזר מעכבא כיון דהוי מעשה ולרבי עקיבא לא מעכבא מעשה נאים בעי [2] ואם אית לך למימר דרבי יהודה סבר דדוקא בלשון קודש מעכב אבל אם לא קראה כלל אינו מעכב גם הוא סברא תמוה שאם לא קראה כלל אינו מעכב ואם קראה בלשון חול מעכב ומסתברא טפי למימר דסבירא ליה דקריאה מעכב ופליג אתנא דמתניתין בפרק מצות חליצה (שם דף קד:) דקא סבר רבי יהודה לא נחלקו רבי עקיבא ורבי אליעזר בדבר זה והכי אמר בעלמא כגון בפרק רבי אליעזר דמילה (שבת דף קלה:) גבי פלוגתא

דב"ש

כד א ב טוש"ע מ"ח פ' קפ"ד סעיף ד ועי"ש:

תוספות שאנץ

כל התורה בכל לשון נאמרה פ"ה בגון קריאת התורה ול"נ דמקריאה אי אפשר להיות דאין חיובא אלא מדרבנן ותקנת עזרא. לכ"נ לפ' כל הפרשיות שצריכות לקרות כגון פרשת זכור[6] ופרשת עגלה ערופה והני דמפרש במתני' דצריכין לקרותן בלשון הקדש אי ליכא קרא [3] דמרבי להו לקרותה בכל לשון גם זה פי' פרק הקורא (בגמ'ירה דף יז). שאין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי. י"מ פ"ק דשבת דמכירין בו אבל אינן חרששין בו ואין נראה מכאן דמשמע בסמוך דאין מכירין בו כלל. ברכת המזון דכתיב ואכלת ושבעת וברכת ה"ג ול"ג מנא לן דלא בעי קרא דמהיכא תיתי דניבעי לשון הקדש אבל גבי שבועת העדות גר' מנא לן דאי לא כתיב קרא איכא למימר דבעי דומיא דשבועת הר גרזים והר עיבל שהיא בלשון הקדש. ל"ה. יש אומר בפשט שצריך לברך בעל הבית דכתיב וברכת את ראת ריבויא הוא לרבות את בעל הבית:

---

[6] אולי צ"ל ופרשת פרה אדומה ועי' בתו"ש בברכות בר"פ היה קורא.

[3] אולי צ"ל אי ליכא קרא דקמרבי להו היה מוחל לקרותן בכל לשון.

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה כל וכו' דקאמר הכא בכל לשון היינו אם:

גליון הש"ם

גמ' ורבנן בה ככה לא משמע להו. עיין לקמן דף לח ע"א תד"ה ורי"ש: רש"י ד"ה יחיד וכו' צבור לא צריכי להו. עיין נספר כתי כהונה מ"ב בית אבות דף ל ע"ב: ד"ה שאני בת קול. ע' סנהדרין דף יא ע"א תד"ה בת קול ובתוי"ט פט"ז מ"ו דיבמות:

מוסף רש"י

כל התורה בכל לשון נאמרה. לקריאתה בכל לשון ולכן אצטריך בקרית שמע והיו (מגילה יז:). **איצטריך.** והיו (שם) **משום דכתיב שמע.** דלא תדרוש שמע בכל לשון שאתה שומע כרבנן (ברכות יג ומגילה שם). **בטילת עבידתא.** כל מילי דרמי עליה דאינש קרי ליה עבידתא, ואינו אלא נצא מלחמה להתריב (שבת מט:).

מסורת הש"ס

1) **לימא קסבר רבי.** מדאינטריך קרא שתהא קריאת שמע ככתבה: **כל התורה בכל לשון נאמרה.** לקרות בבית הכנסת: **משום דכתיב שמע.** אינטריך והיו[1] דלא תדרשיה לקרית שמע בכל לשון אלא להשמיע לאזניו: **תפלה.** דקתני מתני' בכל לשון לא צריך קרא דהא רחמי ניהו והוא ליתנא דידע לכוון לבו ליבלי: **יחיד.** צריך שיסייעוהו מלאכי השרת. [2] ליכור לא צריכי להו דכתיב (איוב לו) הן אל כביר לא ימאס אינו מואס בתפלתן של רבים[3]: **נאלו טליא דאזלו לאגחא קרבא באנטוכיא.** שהלכו פרחי כהונה בני בית משמועאי להלחם עם יוונים לפני יום הכפורים ונלחמו ביום הכפורים ושמע יוחנן בת קול כשהיה עובד עבודת יום הכפורים: **עבידתא.** חיל. לשון העביד את חילו עבודה גדולה (יחזקאל כט): **נסקלגס.** שם מלך יון: **שמי** [4] **בת קול.** אותה מידה הממונה על כך יודעת בשבעים לשונות מפני שעשויה להשמיע והיא משתלחת לכל הלשונות פעמים לזה ופעמים לזה: **דאמר מר.** לקמן בפרקא (דף לו:): **ולמדו.** ליוסף שבעים לשונות: ה"ג **ברכה המוון דכתיב וברכת.** ולא גרסינן מגלן דלא בעיא קרא דמהיכא תיתי דבעינן לשון קודש: **בכל לשון שהיה מברך.** לא קבע לו הכתוב לשון: **שבועת העדות מנלן.** דאי לא כתב קרא איכא למימר דבעינן דומיא דשבועת הר גריזים והר עיבל שהוא בלשון הקודש: **ושמעה.** מדלא כתיב והשביעה באלה: **יעננו בקול.** במתן תורה ובלשון הקודש ניתנה: **לדבר שהוא מעשה מעכב.** בה כגון חליצה ורקיקה דכתיב[5] משמע עיכובא דאסור לשנות ושמכו ליעשה לומר שהמעשה מעכב: ורבי

כל התורה בכל לשון נאמרה דאי סלקא דעתך בלשון הקודש נאמרה והיו דכתב רחמנא למה לי איצטריך משום דכתיב שמע לימא קסברי רבנן כל התורה כולה בלשון קודש נאמרה דאי סלקא דעתך בכל לשון שמע דכתב רחמנא למה לי איצטריך משום דכתיב והיו: תפלה: רחמי היא כל היכי דבעי מצלי ותפלה בכל לשון [6] והאמר רב יהודה [7] לעולם אל ישאל אדם צרכיו בלשון ארמית דאמר רבי יוחנן כל השואל צרכיו בלשון ארמי אין מלאכי השרת נזקקין לו לפי שאין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי לא קשיא [2] הא ביחיד הא בצבור ואין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי והתניא [3] יוחנן כהן גדול שמע ב"ק מבית קדש הקדשים שהוא אומר נצחו טליא דאזלו לאגחא קרבא לאנטוכיא ושוב מעשה בשמעון הצדיק ששמע בת קול מבית קדש הקדשים שהוא אומר בטילת עבידתא דאמר שנאה לאייתאה על היכלא ונהרג גסקלגס ובטלו גזירותיו וכתבו אותה שעה וכיוונו ובלשון ארמי היה אומר אי בעית אימא בת קול שאני דלאשמועי עבידא ואי בעית אימא גבריאל הוה דאמר מר [3] בא גבריאל ולימדו שבעים לשון: ברכת המזון: דכתיב [1] ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך בכל לשון שאתה מברך: שבועת העדות: דכתיב [2] ונפש כי תחטא ושמעה קול אלה בכל לשון שהיא שומעת: שבועת הפקדון: אתיא [7] תחטא תחטא

משבועת העדות: ואלו נאמרין בלשון הקודש מקרא ביכורים וחליצה כו' עד מקרא ביכורים כיצד [3] ועניות ואמרת לפני ה' אלהיך ולהלן הוא אומר [4] ועננו הלוים ואמרו אל כל איש ישראל מה ענייה האמורה להלן בלשון הקודש אף כאן בלה"ק ולוים גופייהו מנלן אתיא קול קול ממשה כתיב הכא קול רם וכתיב התם [5] משה ידבר והאלהים יעננו בקול מה להלן בלשון הקודש אף כאן בלשון הקודש: חליצה כיצד וכו': ורבנן האי ככה מאי עבדי ליה מיבעי להו [6] לדבר שהוא מעשה מעכב ור' יהודה מכה ככה [8] ורבנן כה ככה לא משמע להו ורבי